

SPIS TREŚCI

ZAMIAST PRZEDMOWY	7
I. ADAM MICKIEWICZ (1798–1855): OSOBLIWE POWOŁANIE POLITYCZNE – WPROWADZENIE DO PROBLEMU	
1.1. Wiktor Weintraub – ukrzyżowanie poety	11
1.2. Wincenty Lutosławski – ku mistyce, czyli przedwczesna kanonizacja	15
1.3. Podejmowanie problemu – powrót do źródeł	16
1.3.1. Czym jest „mistyczne przeżycie”?	18
1.4. Adam Mickiewicz mistyk – poprzednicy	23
1.4.1. Formowanie poety	24
1.4.1.1. Podstawy osobowości	24
1.4.1.2. Pierwsza <i>periagoge</i> – bunt przeciwko Kościołowi	31
1.4.1.3. Druga <i>periagoge</i> – ku wewnętrznej religii	36
1.4.1.4. Nieoczekiwane objawienie – improwizacja i prorocтво	38
1.5. Mistyka, nadwrażliwość i patologia	40
1.6. Mesmeryzm, czyli rewanż archaicznej wiedzy	44
1.6.1. „Kulturowa moda” – mesmeryzm na peryferiach Europy	46
1.7. Skok w przepaść – mesmeryzm, mistyka i jasnowidzenie	49
1.7.1. Ciemna strefa – hipnoza i mistyczna ekstaza	52
1.7.2. Mickiewicz i mesmeryzm	53
1.7.2.1. Mesmeryzm w buduarze – Mickiewicz i Towiański	58
1.7.2.1.1. Odkopując stary topór wojenny – potężne oko	60
1.7.2.2. Przygotowanie do objawienia – praca duchowa	62
1.7.2.2.1. Wojna przeciwko intelektualistom!	63
1.7.2.2.2. Zjednoczenie w miłości – promieniowanie i społeczna spoistość	64
1.7.2.2.3. Profetyzm przeciwko nowoczesności	65
1.7.2.2.4. <i>Dziady</i> cz. III – obecność charyzmatycznego przywódcy	66
1.7.2.3. Objawienie w ruchu – „Sprawa Boża”	67
1.7.2.3.1. Ryzyko apostołstwa – mistyka, opętanie i histeria	71
1.7.2.3.1.1. Prorok i neofita – szaleństwo i opętanie (<i>Konrad Wallenrod</i>)	72
1.7.2.3.1.2. Prorok w przepaści (<i>Dziady</i> cz. III)	74
1.7.2.3.2. Liturgia na manowcach I – obsesja czy <i>Morbus sacer</i> ?	80

Spis treści

1.7.2.3.3. Liturgia na manowcach II – histeria czy opętanie?	88
1.7.2.3.4. Szamanizm i opętanie – zwiędstwo archaicznej wiedzy	89
1.8. Mesmeryzm – inicjacyjna choroba Mickiewicza	91
1.9. Wiersz <i>Widzenie</i> – poemat doktrynerski	92
1.10. Widzenia polityczne – konsekwencje inicjacyjnej choroby	98
1.10.1. Mistyka i polityka – ich niekompatybilność	101
1.10.2. Polityka i apokalipsa – mesjanizm czy metapolityka?	109
II. SCENARIUSZ PASJI – GEOPOLITYCZNE UWARUNKOWANIE	
2.1. W poszukiwaniu „przestrzeni doświadczenia” Mickiewicza	113
2.1.1. Definiowanie intragrupy I – nowoczesna Europa	115
2.1.1.1. Spustoszona rzeczywistość – „inny” jako nieprzyjaciel	117
2.1.1.2. Ziemia niczyja – rozum instrumentalny w ruchu	119
2.1.1.3. Puszka Pandory – rozpad wiedzy	121
2.1.2. Definiowanie intragrupy II – „Inna” Europa	125
2.1.2.1. Zarodki swoistej nieszczęśliwej świadomości	126
2.2. Rosja – sfinks i tajemnica	128
2.2.1. Zderzenie dwóch światów	128
2.2.2. Niech filozofia umiera!	130
2.2.2.1. Rosyjska filozofia – od auli do buduaru	131
2.2.2.2. Punkt wyjścia – poznaj siebie!	131
2.2.2.3. Asymetryczne napięcie	132
2.2.3. Pesymistyczny światopogląd – tragiczna świadomość różnorodności	133
2.2.3.1. Marginalność i kompleks niższości – diagnoza Aleksandra Hercena	135
2.2.4. Optymistyczny światopogląd – władza słabych	137
2.2.4.1. Nowoczesność wedle Kirejewskiego	138
2.2.4.2. Niech Rosja się obudzi! – swoisty mesjanizm słowiański	139
2.2.4.2.1. Sprzeczności I – megalomania i frustracja	141
2.2.4.2.2. Zbieżności – okcydentalistyczny i słowianofilski ekspansjonizm	143
2.2.4.2.3. Przepaść idei – Moskwa: Trzeci Rzym	144
2.2.4.2.4. Sprzeczności II – panslawizm i epigonizm	147
2.3. Polska: Judasz czy Abel? – słowiański spór	148
2.3.1. Kim są Polacy?	149
2.3.1.1. Polska i Europa to jedno	149
2.1.3.1.2. Ku wschodowi – Polska i Azja	150
2.3.2. Historia i mitologia – źródła braterstwa	150
2.3.3. Poznaj siebie! – samowiedza i geopolityka	151
2.3.3.1. Megalomania i frustracja – sarmatyzm	151
2.3.4. Nie poznaj siebie! – geopolityka i psychologia	154
2.4. Konieczność narzędzia pracy – idealny typ „stosunek dominacji”	156
2.4.1. Pomocnicze narzędzie – pojęcie „kolonializmu”	158
2.4.1.1. Pierwsza forma dominacji – naga władza	159
2.4.1.2. Druga forma dominacji – akulturacja	159
2.4.1.2.1. Konsekwencje akulturacji I – alienacja	160
2.4.1.2.2. Konsekwencje akulturacji II – marginalność i kompartmentacja (<i>principe de coupure</i>)	161

Spis treści

2.4.1.2.3. Konsekwencje akulturacji III – ambiwalencja	162
2.4.1.2.4. Konsekwencje akulturacji IV – frustracja	162
2.4.1.2.4.1. Frustracja i napastliwość	163
2.4.1.2.4.2. Frustracja i resentment	165
2.4.1.2.5. Konsekwencje akulturacji V – wiktymizacja i jej następstwa	167
2.4.2. Narzędzie pracy (model) – jego przedstawienie	174
2.4.3. Narzędzie pracy i rzeczywistość I – rozumienie konkretnego przypadku	175
2.4.3.1. Kalibracja narzędzia pracy – „wewnętrzny kolonializm”	175
2.5. Arsenal oporu I – tradycjonalizm	176
2.5.1. Rosja kontra Polska – w poszukiwaniu utraconego „ja”	177
2.6. Arsenal oporu II – potajemne religie	178
2.6.1. Towarzystwo Filomatów – rewolucyjna komórka czy religia <i>in crudo</i> ?	179
2.6.1.1. Bezpłodność polityki i „oficjalnego” Kościoła – pęknięcia i heterodoksje	180
2.7. Arsenal oporu III – spirytyzm i soteriologia	182
2.7.1. <i>Dziady</i> cz. II – pierwszy upadek polityki	188
2.8. Narzędzie pracy i rzeczywistość II – Mickiewicz w okowach dominacji	194
2.8.1. Akulturacja i alienacja	194
2.8.2. Akulturacja, marginalność i kompartmentacja	195
2.8.2.1. Marginalność i ambiwalencja I – Mickiewicz w Rosji	196
2.8.2.2. Marginalność i ambiwalencja II – <i>Dziady</i> cz. III	199
2.8.3. Akulturacja i tożsamość – kim ja jestem?	201
2.8.4. Frustracja i resentment	201
2.8.4.1. Gwałt i niemoc – <i>Konrad Wallenrod</i>	201
2.8.4.2. Zemsta i wampiryzm – <i>Dziady</i> cz. III	203
2.8.4.3. Sąd narodów – <i>Księgi pielgrzymstwa polskiego</i>	205
2.8.5. Akulturacja i wiktymizacja	208
2.8.5.1. Kompensacja przez zastąpienie – muskularne fantazje	208
2.8.5.2. Grupowanie się marginesów – wzmocnienie intragrupowych więzi	211
2.8.5.3. Braterstwo rozbitków – sympatia	211
2.9. Zakończenie – psychosocjologia i socjopsychologia w oddziaływaniu (i w zamieszaniu)	212

III. ARCHITEKTURA SZTUKI MOŻLIWEGO DZIAŁANIA: POLITYCZNE

„CURSUS HONORUM” MICKIEWICZA

3.1. Nowoczesna polityka w ruchu – stosunek „przyjaciół-nieprzyjaciół”	216
3.1.1. Pęknięta dusza I – psychologia, polityka i egzystencja	217
3.1.2. Pęknięta dusza II – przyczyny niespójności	219
3.2. „Cursus Honorum” Mickiewicza I – jego konieczność	221
3.2.1. Utożsamienie i model – Demostenes	222
3.2.1.1. Powody duchowego pokrewieństwa I	224
3.2.1.1.1. Wspólnota słabych – jakała i bezwładny	224
3.2.1.1.2. Powody duchowego pokrewieństwa II	227
3.2.1.2.1. Klasyczne <i>praxis</i> tyrtejskie – <i>Filipiki</i> i <i>Olynthi</i>	228
3.2.1.2.2. Nowoczesne <i>praxis</i> tyrtejskie I – <i>Księgi pielgrzymstwa polskiego</i>	229
3.2.1.2.3. Klasyczny pragmatyzm – nie czekajcie na wszystko od bogów!	231

Spis treści

3.2.1.2.4. Nowoczesny pragmatyzm – zamaskowany wieszcz	232
3.2.1.2.4.1. Skromność i ironia – istnieją ci, którzy nad nami zwyciężają	232
3.2.1.2.4.2. Szczerzość – przyznanie się do strategii perswazyjnej	233
3.2.1.2.4.3. „ <i>Primum vivere</i> ” I – handlowy profit poezji	233
3.2.1.2.4.4. Strategiczne wycofanie się – nie jestem uchodźcą!	233
3.2.1.2.4.5. „ <i>Primum vivere</i> ” II – jestem tylko profesorem!	234
3.2.1.2.5. Nowoczesne praxis tyrtejskie II – artykuły „Pielgrzyma Polskiego”	234
3.2.1.2.6. Poeta i rzeczywistość – „Trybuna Ludów”	236
3.2.1.3. Powody duchowego pokrewieństwa III.	237
3.2.1.3.1. Wypracowanie modelu – prorok i poeta	238
3.2.1.3.2. Upodobnienia – prorok, orator i psychagog to jedno	240
3.2.1.3.2.1. Uczeń proroka (<i>Kartofla</i>)	243
3.2.1.3.2.2. Guślarz – nekromancja i jasnowidzenie (<i>Dziady cz. II</i>)	244
3.2.1.3.2.3. Wiedza i jasnowidzenie (<i>Dziady „Widowisko”</i>)	245
3.2.1.3.2.4. Eremita i duchowny (<i>Dziady cz. IV</i>)	245
3.2.1.3.2.5. Psychagog i wojownik (<i>Konrad Wallenrod</i>)	246
3.2.1.3.2.6. Zagadka się rozwiązuje – poeta i prorok to jedno (<i>Do matki Polki</i>)	249
3.2.1.3.2.7. Dojrzałość proroka (<i>Dziady cz. III</i>)	251
3.2.1.3.2.8. Prorok i jego kerigma (<i>Księgi narodu polskiego i pielgrzymstwa polskiego</i>)	255
3.2.1.3.2.9. Prorok na szczycie (<i>Zdania i uwagi</i>)	256
3.2.2. „Wspornik” strategii – sekta	258
3.2.2.1. Pitagoras – kapłan i mistrz	258
3.2.2.1.1. Misteria Eleusis – Orfeusz	259
3.2.2.1.2. Pokojowy opór – odosobnienie inicjowanych	260
3.2.2.2. Odnalezienie skarbu – Pitagoras i współcześni	260
3.2.2.2.1. Filomatyzm i sekciarstwo – Pitagoras jest naszym mentorem!	262
3.2.2.2.1.1. Filomatyzm i sprzysiężenie – między buntem a infantylnymi zabawami	263
3.2.2.2.1.2. Filomatyzm a religia – obojętność, kryzys tożsamości i wojowniczość	266
3.2.3. Chwytnie za broń – podstawy „kontrpolityki” (przywództwo i organizacja)	267
3.3. Diagnoza społeczno-politycznej patologii – dominacja w utworach Mickiewicza	269
3.3.1. Ojczyzna jest najwyższym dobrem – <i>Żywila</i>	270
3.3.1.1. Zwycięstwo historycznej racji – od <i>Żywili</i> do <i>Konrada Wallenroda</i>	271
3.3.2. Przeciwno ugodzie – <i>Grażyna</i>	273
3.3.2.1. Między dwoma światami – gdzie znajduje się nieprzyjaciel?	275
3.3.3. Znęcanie się nad matką (ojczyzną) – istotą dominacji jest gwałt	281
3.3.3.1. Konceptualizacja i oczyszczenie – pedagogia w ruchu?	283
3.3.3.2. Dziecięce traumy i dysjunktywne procesy	284
3.3.3.3. Podbój (gwałt i przemoc) – włókno dominacji	288
3.3.3.4. Mnemosyne na brzegu Lethe – akulturacja i rozpad tożsamości	295
3.4. „Cursus Honorum” Mickiewicza II – od rozmyślenia do działania	301
3.4.1. „Dziennik wojenny” w perspektywie	305
3.4.1.1. Pierwotny mit – przygotowanie klęski	310
3.4.2. Zgon polityki	312

IV. FORTIS IMAGINATIO GENERAT CASUM – MICKIEWICZOWSKA
METAPOLITYKA

4.1. Życie roślinne – między metamorfozą a samowyniszczeniem	320
4.1.1. Oskarżony przez zmarłych – sen w Dreźnie	320
4.1.2. Zupełne spustoszenie – depresja i samobójstwo	322
4.2. Adam Mickiewicz na wygnaniu – anatomia niepowodzenia	326
4.2.1. Jedyna droga ucieczki – onejrokracja	328
4.2.1.1. Mickiewicz w Rosji – okultyzm i soteriologia: sprawa Oleszkiewicza	330
4.2.1.2. <i>Vis imaginativa</i> – o różnych sposobach przekształcenia świata	331
4.2.1.2.1. Metafizyka pożądania – Jakub Boehme	331
4.2.1.2.2. Między nauką a zabobonem – magia Paracelsusa	332
4.2.1.2.2.1. Wyobraźnia jest władzą – renesansowa psychagogia	333
4.2.1.2.2.2. Odpowiedniości – człowiek i kosmos (homeopatia)	334
4.2.2. Starość i nowość – wiedza w oddziaływaniu (i zamieszaniu)	335
4.2.3. Mickiewicz na skrzyżowaniu – między magią, nauką i homeopatią	336
4.2.3.1. Subiektywne zbieżności – psychagogowie, hipnotyzerzy i magowie	339
4.2.3.2. Odbudowanie sceny – kontynuować wojnę „piórem”	340
4.2.4. Ograniczenia obiektywizującego działania – między fałszywą a prawdziwą tożsamością	342
4.3. „Wywołam tygrysa” – nowa kontrpolityka jako dzikie zwierzę	344
4.3.1. Wywołując tygrysa I – o nieczystych kształtach i z nieodpowiednią wielkością (<i>Dziady</i> cz. III)	344
4.3.1.1. Wojny domowe – między oczyszczeniem a ucieczką	346
4.3.2.1. Poczwarzka jest jednocześnie mogiłą i kołyską – <i>Dziady</i> cz. III jako „owadopodobny” wizerunek	350
4.3.1.3. Fizjologia Konrada – wzrastające dążenia i katamorficzne zakończenia	352
4.3.1.3.1. Personifikacja rewolucjonisty w samotności I – między barykadami a wewnętrznym przeistoczeniem	354
4.3.1.3.2. Personifikacja rewolucjonisty w samotności II – inny upadek polityki	358
4.3.1.3.2.1. Rewolucja i regeneracja – powrót do początku	360
4.3.1.3.2.2. Samobójstwo i polityka – degenerowane regenerowanie	364
4.3.1.3.3. Tylko dwaj zwycięzcy – tanatos i prorok	372
4.3.1.3.3.1. Polska jest kobietą – nekrofilski patriotyzm	376
4.3.1.3.3.2. Słowo proroka – terazniejszość nie istnieje (polityka również)	383
4.3.1.3.3.2.1. Ktoś ty? – nowoczesność jest szatańska	384
4.3.1.3.3.2.2. Konrad i ksiądz Piotr to jedno I – Polska jest opętana	388
4.3.1.3.3.2.3. Konrad i ksiądz Piotr to jedno II – urzeczywistnienie samoobjawienia	392
4.3.1.3.3.2.4. Propaganda i zaangażowanie – polityczne okruchy <i>Dziadów</i> cz. III	398
4.3.1.3.3.2.5. Ku niebu ulata! – ucieczka przed historycznym czasem	404
4.3.2. Wywołując tygrysa II – wypchany i bezsilny (<i>Pan Tadeusz</i>)	410
4.4. Polska zginęła – metapolityka i tanatopraksja	417
4.4.1. Przedmiotem metapolityki jest rewolucja	417
4.4.1.1. Błyskotliwy jak Syjon – żydowska eschatologia: paradygmat czy archetypowa struktura?	422

Spis treści

4.4.1.2. Archetypowe struktury w ruchu – metapolityka (rewolucja i oczyszczenie)	429
4.4.2. Polska na wygnaniu – przeobrażenie czy tanatopraksja?	437
ZAMIAST ZAKOŃCZENIA	440
BIBLIOGRAFIA	443
INDEKS NAZWISK	463